

Aanvraag Kunstenplan

2021-24

Toneelgroep Jan Vos

INHOUDSOPGAVE

1. KORTE TYPERING ORGANISATIE	3
Geschiedenis	
2. MISSIE	5
3. ARTISTIEKE SIGNATUUR	5
Dialogoog	
Leesvoorstellingen	
Speelstijl	
Artistiek team	
Randprogramma	
Polarisatie of erkenning	
Plaats in het veld	
4. VISIE	7
Thematiek 2021-2024	
5. OMSCHRIJVING PROJECTEN 2021-2024	9
Fortuin	
Mansholt	
Grond	
Wind	
Lütgenau	
De punt/bovensmilde/den haag	
Ayaan	
Wat de postbode zag	
6. CONCLUSIE	15
7. PUBLIEK	15
Wie is ons publiek?	
Diversiteit/inclusiviteit	
Kwantitatieve doelstellingen	
Maatschappelijke partners	
Culturele Partners	
PR en marketing	
8. ORGANISATIE	20
Opbouw organisatie	
Directie en RVT	

1. KORTE TYPERING ORGANISATIE

In 2013 richtten schrijver Tjeerd Bischoff, regisseur Jeroen van den Berg en zakelijk leider Judith Huizing Toneelgroep Jan Vos op, met als doel het ontwikkelen van toneelvoorstellingen vanuit een positie middenin de samenleving.

We zijn gevestigd in Rotterdam. We werken anders dan de meeste gezelschappen: we ontwikkelen onze voorstellingen in samenwerking met onze stakeholders (mensen die bij het onderwerp betrokken zijn, belangenverenigingen, deskundigen, publiek etc) en spelen op locatie. Als de belangstelling breed is - wat tot nu toe elke keer het geval was - maken we daarna een tournee langs theaters voor het publiek elders in het land.

De afgelopen jaren brachten we verhalen die zich afspeelden in plattelandsgebieden. De komende 4 jaar richten we ons daarnaast op een meer grootstedelijke problematiek. Een deel van het werk dat we tussen 2021 en 2024 presenteren, speelt zich af in een stedelijke omgeving, met name in onze thuisbasis Rotterdam.

Rotterdam wordt wel het laboratorium van Nederland genoemd. Problemen en tegenstellingen lijken daar eerder en scherper aan het licht te treden dan elders in het land. Het is een stad waarin 180 nationaliteiten naast elkaar en met elkaar leven, een stad die sterker in beweging is dan ooit, met de daarbij komende botsingen en spanningen. Wij voelen ons daar op onze plek. Onze manier van werken, waarbij we uiteenlopende partijen bij elkaar brengen in een laagdrempelige setting en stukken maken rondom actuele problematiek, is zeer geschikt om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan een gesegregeerde stads-samenleving.

Gedurende dit kunstenplan zijn we van zins ons verder te ontwikkelen als herkenbaar locatietheatergezelschap met een uitgebreid netwerk, dat meeslepende voorstellingen maakt voor een breed en divers publiek. Een deel van ons werk brengen we niet alleen op locatie, maar ook in de schouwburgen.

Geschiedenis

In 2014 produceerden we onze eerste voorstelling *Mansholt*, over Sicco Mansholt, voormalig minister en eurocommissaris van landbouw, die zich vlak voor zijn pensioen keert tegen zijn eigen beleid. Het is een typisch plattelandsverhaal, met een thematiek die elke agrariër aangaat. Het leek ons daarom goed om naar de mensen te reizen over wie de voorstelling ging. Dus speelden we het stuk op erven en in schuren van boerderijen, verspreid door heel Nederland.

We startten de voorstellings-reeks in de Wieringermeer, in een kas op een verlaten proefboerderij in Sloodorp. Qua locatie zeer toepasselijk, Sicco Mansholt had er in 1937 als een van de pioniers in de Wieringermeerpolder zijn eerste boerderij. Maar als plek om als onbekend gezelschap een stuk te spelen was die kas, midden in uitgestrekt landbouwgebied met her en der een boerderij, wat minder geschikt. Een week voor de eerste voorstelling was de reserveringslijst nog net zo leeg als de kas hol klonk.

We vroegen de buurman, die af en toe zijn hond uitliet op het terrein waar we aan het repeteren waren om met wat vrienden naar een doorloop te komen kijken. De dag erna leverde hij een a-viertje in met daarop zo'n dertig namen. En 's avonds hadden we voor het eerst een substantieel publiek. We kochten een kratje bier en wat wijn voor de nazit, waar we enthousiaste reacties kregen van de gasten.

Tot onze verrassing waren de vijf geplande voorstellingen in een mum van tijd uitverkocht. Na Slootdorp volgde een tournee langs exotische plaatsnamen als Wapserveen, Oostwold en Schipborg. Ook daar liep de voorstelling geweldig. Op plekken waar er nooit toneel was te zien bleek er grote behoefte aan een goed verhaal met een herkenbare thematiek, en meeslepende personages.

Mansholt werd een groot succes. Door intensief samen te werken met landbouw-, natuur- en milieu-organisaties, universiteiten en theaters realiseerden we met een relatief kleine personele bezetting een groot aantal speelbeurten en bereikten we een substantieel publiek. We organiseerden een randprogramma, waarin we boeren, natuurbeschermers en politici als Dries van Agt, Cees Veerman, Annie Scheijer-Pierik, Jan Marijnissen en Gerrit Braks ontvingen.

We speelden de voorstelling 140 keer verspreid door het land en het stuk werd geselecteerd voor het Theaterfestival 2015. Er werd niet alleen over geschreven op de kunstpagina's; ook in vakbladen voor boeren ging de voorstelling een rol spelen in discussies over schaalvergroting en intensivering.

Het werken buiten het theater - in stallen, op erven en in weilanden, voor een betrokken publiek dat voor een belangrijk deel niet vaak een schouwburg van binnen ziet - bleek geweldig inspirerend en bevredigend. In een tijd dat er aan alle kanten getwijfeld werd aan het bestaansrecht van toneel, gaf het ons een nieuw élan en we besloten op de ingeslagen weg verder te gaan.

Er volgden een aantal projecten waarbij we een vernieuwende manier van werken en produceren ontwikkelden. Ons stuk *Fragments* (2016), over Europa na de val van de muur, speelden we tijdens Oerol in een duinpan, en in de Fenix Loods op Katendrecht. Voor *Koning van het Grasland* (2017-18), over de hachelijke positie van de boer, ontwierpen we een prachtige tent, met uitzicht op het landschap rondom. En voor de voorstelling *GAS* (2018-19), over drie episodes in de aardgaswinning, bouwden we een mobiel theater voor 300 man publiek, waarmee we in Groningen en Drenthe het aardbevingsgebied aandedden. Het stuk werd geselecteerd voor het Nederlands Theaterfestival 2019 en reisde in een schouwburg-versie door het land.

Dit jaar presenteren we de eerste versie van ons stuk *Fortuin* in Rotterdam, en spelen we een eerste serie voorstellingen van het stuk *Grond* in Twente. Daarmee hebben we het merendeel van de projecten uit ons vorige meerjarenplan weten te realiseren. De meeste stukken speelden we vaker dan gepland en veelal in een grotere encenering dan we oorspronkelijk van plan waren. Daardoor zijn we niet aan het stuk *Lütgenau* toegekomen, maar dat hebben we voor 2022 op het programma staan.

Inmiddels hebben we zo'n 350 voorstellingen gespeeld op vele locaties, voor ruim 60.000 bezoekers. We werkten samen met maatschappelijke organisaties, belangenverenigingen en theaters en ontvingen vele gasten in ons randprogramma. Het waren spannende en leerzame jaren. Al werkend vonden we uit wie we als groep willen zijn, wat we willen maken en hoe we dat kunnen bewerkstelligen.

2. MISSIE

Toneelgroep Jan Vos maakt voorstellingen over actuele onderwerpen, die hoofd en hart beroeren. We laten zien hoe maatschappelijke en economische processen inwerken op het alledaagse leven van mensen. We brengen artistiek hoogwaardig toneel voor een breed en divers publiek. En bij alles wat wij doen, staan de mensen over wie we in ons werk vertellen centraal.

3. ARTISTIEKE SIGNATUUR

Dialogoog

We maken fictie met een sterke link naar de werkelijkheid. In een vroeg stadium van het ontwikkelen van een voorstelling gaan we op onderzoek uit en treden in dialoog met maatschappelijke organisaties, denkers, specialisten en ervaringsdeskundigen. Zij geven ons informatie, bieden ons inzicht en helpen om ons werk inhoudelijk te verdiepen.

Door middel van deze gesprekken brengen we het krachtenveld in kaart dat er speelt rondom de thematiek die we behandelen. We vertalen dat krachtenveld in aangrijpende, persoonlijke verhalen. Met deze menselijke portretten schetsen we een meerduidig en genuanceerd beeld van de werkelijkheid. We tonen zonder vooringenomen positie wat er speelt rondom een bepaalde problematiek, waarbij we alle betrokken partijen recht doen.

Leesvoorstellingen

Tijdens het schrijfproces komen we regelmatig achter de tekstverwerker vandaan om ons werk te testen op een betrokken publiek, in de vorm van openbare tekstlezingen.

We nodigen een publiek uit van betrokkenen, mensen die we in de voorbereidende fase hebben gesproken en anderen die zich kunnen vinden in de thematiek. Naast dat we het stuk testen, zijn de leesvoorstellingen een goede manier om in een vroeg stadium het stuk onder de aandacht te brengen van een potentieel publiek.

Speelstijl

Tjeerd Bischoff, auteur van onze stukken, schrijft meeslepende verhalen in een lichte, humoristische stijl. Zware thema's weet hij te vertalen in aansprekende komedie. Zijn personages zijn grappig en ontroerend tegelijk in hun pogingen zich staande te houden in een wereld die voortdurend in verandering is.

In zijn regie streeft Jeroen van den Berg naar een naturelle, geloofwaardige manier van spelen, die de personages dicht bij het publiek brengt. Een speelstijl die niet gericht is op individueel schitteren, maar op het telkens weer actueel maken van de situatie. Want in ons werk draait het om het reilen en zeilen van personages met wie je mee kan leven.

Artistiek team

We houden van hecht ensemblespel, waarin acteurs elkaar ruimte geven. We werken daarom graag met de acteurs met wie we de afgelopen jaren een gezamenlijk gevoel hebben ontwikkeld over wat we op het toneel willen bewerkstelligen. Spelers als Helmert Woudenberg, Trudi Klever, José Kuijpers, Dimme Treurniet, Maarten Wansink, Anna Raadsveld en Stefanie van Leersum zullen de komende jaren vaker in onze voorstellingen te zien zijn.

We werken graag met decor- en kostuumontwerper Ellen Klever. Zij creëert zowel op locatie als in de zaal aansprekende ruimtes en met haar kostuums weet ze doeltreffend een tijdsbeeld te duiden.

Jaap van Keulen componeert de muziek en underscores bij onze voorstellingen. Hij is bij de repetities aanwezig, waardoor de ontwikkeling van de muziek en het acteren gelijk op gaat en elkaar stimuleert.

Paul van Laak is onze favoriete lichtontwerper vanwege zijn originele kijk op licht, dat bij hem niet altijd uit theaterspots hoeft te komen, maar net zo goed via spiegels op het toneel kan worden geprojecteerd.

Randprogramma

Rondom onze voorstellingen organiseren wij een randprogramma, dat ruimte biedt voor aanvullingen, commentaar en debat. We bieden uiteenlopende partijen de gelegenheid te reflecteren op de voorstelling of op de werkelijkheid waar onze voorstelling uit voortkomt. Er worden updates gegeven van de nieuwste ontwikkelingen, er worden verhalen verteld en commentaren geformuleerd met onverwachte invalshoeken. De randprogramma's zijn niet enkel bedoeld ter verdieping van ons werk, maar zijn ook een manier om actief bij te dragen aan het maatschappelijk debat.

Zo'n randprogramma kan de vorm hebben van een talkshow vooraf, een nagesprek, een podcast of een meereizende tentoonstelling. We werken daarbij graag samen met landelijke en regionale media en professionele presentatoren en journalisten.

Polarisatie of erkenning

Onze projecten gaan over thema's waarbij de meningen vaak hevig gepolariseerd zijn. De belangen zijn hoog en de visies van de verschillende partijen botsen dermate dat in discussies en debatten de tegenstellingen enkel verharder en men niet meer in staat is naar elkaar te luisteren.

Wij zijn er van overtuigd dat voor een goed functionerende samenleving een zekere empathie noodzakelijk is met opvattingen die niet de jouwe zijn. Of op zijn minst het inzicht dat ook de andere partijen belangen hebben waar rekening mee moet worden gehouden. Zonder die erkenning van de ander is het niet mogelijk om oplossingen te vinden voor de grote maatschappelijke problemen van deze tijd.

Het is onze ervaring dat toneel hierin een rol kan spelen. Via de omweg van de verbeelding, het gezamenlijk meemaken van een voorstelling die hoofd en hart beroert, kunnen luiken die gesloten waren opnieuw worden geopend, of op zijn minst op een kier worden gezet.

Toneel kan op die manier verbindingen tot stand brengen tussen mensen met een verschillende achtergrond en overtuiging. Daarom is het voor ons van groot belang dat ons publiek divers is en geen samenschooling van gelijkgestemden. Met onze manier van werken, op locatie en samen met onze partners, proberen we dat te bewerkstelligen.

Plaats in het veld

Er zijn overeenkomsten tussen ons werk en dat van bijvoorbeeld de *Peergroup*. Net als zij zijn we vaak op locatie in landelijke regio's aan het werk. Maar als het uitkomt zoeken wij ook graag theaters op om onze verhalen naar de rest van het land te brengen. En we beperken ons niet tot de noordelijke regio. Zoals Floris van Delft van *Wat we doen* en Lucas de Man van *Nieuwe Helden* zoeken we naar een maatschappelijk relevante thematiek. Wat ons van hen onderscheidt, is dat we die thematiek vertalen in personage-toneel en we onszelf als makers niet in de voorstelling profileren.

We onderscheiden ons binnen het toneelaanbod in het schouwburgcircuit door onze persoonlijke manier van werken, ons randprogramma dat ons werk in een maatschappelijke context plaatst en onze speelstijl, waarbij het publiek mag meeleven met de personages.

4. VISIE

Thematiek 2021-2024: Veranderen vergt moed

De komende jaren werken we verder, met een open blik op de wereld om ons heen. We ontwikkelen 6 nieuwe projecten. Ze gaan over de moeizame weg die mensen afleggen als ze hun leven of de maatschappij willen veranderen.

Nog nooit leefden we met zoveel mensen in Nederland. Gemiddeld worden we ouder dan ooit. De medische standaard is hoog, de hygiënische omstandigheden geweldig. De industrialisering en mondialisering brachten een enorme welvaart en we staan hoog in de lijstjes van rijkste en welvarendste landen. Kortom, het gaat uitstekend met Nederland!

Maar al die voorspoed heeft een keerzijde. Cijfers en grafieken tonen een alarmistisch beeld: zomer 2019 steeg de temperatuur in Nederland voor het eerst tot boven de 40 graden; we zijn door het stikstof-plafond gebroken; overal in de bodem blijken Pfas te zitten. En volgens de laatste telling is in de afgelopen decennia driekwart van de insecten verdwenen. Aanwijzingen die duidelijk maken dat onze manier van leven op ons kleine stukje aarde niet langer houdbaar is.

Daarnaast is er door de mondialisering veel onzekerheid ontstaan. De toekomst van ons land is van veel factoren afhankelijk waarop we zelf geen invloed lijken te hebben. Kunnen we nog voldoende sturing geven aan de maatschappij waarin we leven? Is het huidige democratisch bestel nog wel toegesneden op deze tijd? Hoe open moeten onze grenzen zijn? Hoe moeten we samenleven als een deel van ons is opgegroeid met een heel ander waarden- en normensysteem? Zijn we te tolerant geweest of juist niet tolerant genoeg?

Onzekerheid alom. Er is grote behoefte aan visie en daadkracht. Maar wie gaat er sturing geven aan het veranderingsproces, waarvan inmiddels vrijwel iedereen overtuigd is dat dat in gang moet worden gezet? En waar moet die verandering uit bestaan?

Dit is het kader waarin onze volgende projecten zich afspelen. De noodzaak tot verandering die alom wordt gevoeld. En tegelijkertijd de aarzeling om rigoureuze stappen te zetten.

Want hoe doe je dat, veranderen? In theorie kan het een overzichtelijke opgave lijken, maar in de praktijk blijkt het vaak een worsteling. Want veranderen betekent breken met wat je gewend was, breken met de ideeën waar je je altijd aan hebt vastgehouden en soms ook breken met de mensen die je hebben gesteund of waarvan je houdt. En dat brengt verdriet met zich mee of eenzaamheid en een onzekere toekomst.

Onze projecten in het komende kunstenplan gaan over mensen die de wereld willen veranderen en daarbij aanlopen tegen een weerbarstige werkelijkheid. Soms spelen de stukken in deze tijd, zoals Wat de postbode zag, een musical over een Rotterdamse wijk in afbraak en een postbode die de boel probeert te redden. In andere stukken kijken we terug naar belangrijke gebeurtenissen in de recente geschiedenis, om daarmee een licht te laten schijnen op de situatie van vandaag dag. Zo blikken we in de voorstelling *De Punt/Boven-smilde/Den Haag* terug op de Molukse gijzelingsacties in de jaren 70, om te reflecteren op het terrorisme van vandaag de dag.

5. OMSCHRIJVING PROJECTEN 2021-2024

FORTUIN (2021)

Over een stad in verandering

Fortuin is een stuk over de gemeenteraadsverkiezingen van 2002 in Rotterdam, toen Leefbaar Rotterdam, onder aanvoering van Pim Fortuyn, een politieke aardverschuiving wist te bewerkstelligen.

Aan de hand van getuigenissen van politici, bestuurders en burgers schetst schrijver Tjeerd Bischoff een veelzijdig beeld van een stad op drift.

Pim Fortuyn krijgen we in de voorstelling niet te zien. We volgen de mensen die hun hoop op hem gevestigd hadden, de oprichters en aanhangers van Leefbaar Rotterdam. In hun ogen gaat het bergafwaarts met de stad en ze besluiten zich in te zetten voor structurele veranderingen. We zien hoe ze tot hun eigen verrassing in rap tempo uitgroeien van een beginnend clubje, geformeerd rondom de keukentafel, tot de grootste partij van Rotterdam. Daarnaast volgen we hun politieke opposenten die overvallen worden door het plotselinge succes van de Leefbaar beweging en zich te weer proberen te stellen tegen dit nieuwe geluid.

Fortuin gaat over het verlies aan vertrouwen tussen de traditionele politieke partijen en een groot deel van het electoraat, dat tijdens de verkiezingen van 2002 voor het eerst aan de oppervlakte kwam en vandaag de dag nog steeds het politieke toneel bepaalt.

In 2020 spelen we een eerste versie van het stuk in Rotterdamse buurthuizen en in het Oude Luxor Theater. In 2021, het jaar dat de landelijke verkiezingen plaatsvinden, gaan we met het stuk op tournee langs de schouwburgen. *Fortuin* speelt 25 keer verspreid door het land. Met John Buijsman, Maarten Wansink, Yahya Gaier, Trudi Klever, José Kuipers en Rabbi Jallo.

MANSHOLT schouwburg tournee (2021)

Over een man die vlak voor zijn pensioen de barricades opklimt

In 2014, toen we met *Mansholt* langs boerderijen toerden, haakte de voorstelling aan bij een problematiek die vooral op het platteland speelde. Ondertussen zijn de gevolgen van de klimaatcrisis steeds duidelijker voelbaar, rukken boze boeren op naar het Malieveld en klinkt overal de roep om een nieuwe Mansholt.

Anno 2021 stelt *Mansholt* vragen waar niemand in de samenleving zich meer aan kan onttrekken: heb jij de moed om je leven te veranderen? En hebben wij, als maatschappij, de moed om een nieuwe koers te gaan varen?

Vanwege de urgentie van het verhaal maken we in 2021 een nieuwe encenering, geschikt voor de grote zaal, die op 16 januari in première gaat in de Rotterdamse Schouwburg en daarna langs 30 schouwburgen reist, verspreid door het land.

Het stuk wordt gespeeld door Helmert Woudenberg, Trudi Klever, José Kuijpers, Bart Klever, Stefanie van Leersum en Tjeerd Bischoff.

GROND (2021)

In 2021 spelen we 15 voorstellingen van het stuk *Grond*, dat Jan Veldman momenteel schrijft en dat in de zomer van 2020 in première gaat. Een stuk op locatie, dat gaat over een stadsbewoner en een boer, die beiden op een kruispunt in hun leven staan en ontdekken dat ze meer gemeen hebben dan ze dachten.

WIND (2022)

Hoe verandering een dorp uit elkaar speelt

Wind is een voorstelling over de energietransitie. Een zaak die het hele land aangaat, maar waarvan de gevolgen vooral in de gebieden buiten de steden voelbaar zijn. Want waar worden de nieuwe windmolens en zonnepaneelparken opgezet om in de enorme energiebehoefte van de stedelijk gebieden te voorzien?

Precies!

Wind is een komedie op locatie over de fictieve gemeente Bargerveld waar de emoties hoog oplopen wanneer de inwoners te horen krijgen dat er plannen zijn om bij het dorp een windmolenpark te bouwen.

Ondanks het feit dat de meeste mensen in het dorp wel inzien dat de komst van wind-energie op zich een goede zaak is, lukt het de Bargervelders niet om over hun eigen schaduw heen te stappen. Ze bijten zich vast in eigenbelang en raken steeds heftiger met elkaar in de clinch. Oud zeer, jaloezie, hebzucht, verdachtmakingen en uiteindelijk pure haat en nietsontziend geweld doen de situatie schreeuwend uit de hand lopen.

Wind wordt een reizende locatievoorstelling. We spelen in een open tent met uitzicht op een bijna lege skyline boven een klein dorp. We beginnen *Wind* in de Drentse en Groningse Veenkolonieën, waar de conflicten rondom beoogde windmolenparken de afgelopen jaren uit de hand dreigden te lopen. Daarna spelen we de voorstelling in Twente, Flevoland, Noord- en Zuid-Holland, in totaal zo'n 50 voorstellingen.

In de voorbereidingsfase werken we samen met journalist Marco Visscher (Volkskrant, De Groene Amsterdammer), die een boek schrijft over de problemen met windmolenparken

Wind is een coproductie met het Noord Nederlands Toneel.

LÜTGENAU (2022)

Alsof er nooit iets verandert

Om ons artistiek te blijven ontwikkelen, brengen we naast de grotere projecten af en toe een kleinere voorstelling, waarin ruimte is om te experimenteren.

Op de Binnenrotte kochten we het enorme foto-archief van Frans Lütgenau, een in 2012 overleden Rotterdammer die zijn leven lang fietstochten maakte. Eerst in de buurt van Rotterdam, daarna door heel Nederland, en verder. Deze tochten legde hij minutieus vast in zo'n 30.000 foto's. Mooie, maar ook desolate zwart-witbeelden van landweggetjes en zandpaden die aan de horizon verdwijnen. Een tentje, als bewijs dat hij er echt is geweest. Mensen komen op de foto's vrijwel niet voor.

De voorstelling gaat over de verhouding tussen de mens en het landschap in een tijd waarin er nog landsgrenzen zijn en nog geen Google Maps. Toen je als reiziger nog niet kon weten wat zich achter de volgende bocht zou bevinden.

We werken samen met het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam, waar we begin 2022 vijftien keer spelen. Daarna spelen we nog 10 keer op festival de Karavaan en eventueel op Oerol.

Lütgenau wordt een kleinschalige voorstelling voor twee acteurs en een muzikant.

DE PUNT/BOVENSMILDE/DEN HAAG (2023)

Als geweld de enige manier lijkt om iets te veranderen

De Punt/Bovensmilde/Den Haag gaat over terrorisme en hoe je daartoe te verhouden. Het stuk speelt zich af ten tijde van de Molukse gijzelingsacties van 1975 tot 1978, zes acties waarbij zestien doden vielen. We volgen de gijzelingsacties vanuit verschillende perspectieven: de gijzelnemers, de gegijzelden, de onderhandelaars en de politiek.

Het stuk gaat over een conflict dat zo is vastgelopen, dat mensen geen andere uitweg zien dan naar de wapens te grijpen. Wat kunnen woorden in zo'n situatie nog uitrichten? Valt vertrouwen te herstellen? Is er zoiets als een gedeelde menselijkheid waarop je terug kunt vallen?

Hoewel we teruggrijpen naar het verleden, gaat de voorstelling over terrorisme in het algemeen. De parallellen met onze tijd liggen voor het oprapen.

We spelen de voorstelling twintig keer op locatie in Bovensmilde. Daarna gaan we met de voorstelling op schouwburg tournee. Het stuk is geïnspireerd op het boek van Frank Westerman *Een woord een woord*. Hem willen we betrekken bij het samenstellen van een interessant randprogramma over terreur toen en nu.

AYAAN (2023)

Over een vrouw die rigoureuus breekt met haar verleden

In 1993 betreft een pas aangekomen islamitische asielzoekster uit Somalië een caravan in Ede. Als ze in 2006 Nederland weer verlaat, heeft ze gebroken met haar geloof en haar familie, heeft ze menig heilig huisje aan het wankelen gebracht, gewone en prominente Nederlanders op de kast gejaagd, als tweede kamerlid een kabinet opgeblazen en indirect aanleiding gegeven voor de moord op een columnist en filmmaker.

Ayaan is een voorstelling over een vrouw die radicaal durft te veranderen en breekt met haar geloof, haar afkomst en haar familie.

Vaak worden cultuur en afkomst gezien als zaken die gekoesterd moeten worden, omdat ze bepalen wie je bent. Maar er zijn ook mensen voor wie hun afkomst eerder een beklemmend korset is dan iets dat hen een stevige basis geeft. In het geval van *Ayaan Hirsi Ali* wordt dat korset gevormd door een geloof en een cultuur die haar als vrouw belemmeren te worden wie zij wil zijn.

Het verhaal is een terugblik vanuit het perspectief van Ellen Stuiverding, haar hartsvriendin, die haar langzaam maar zeker kwijtraakt aan 'de wereld'. Ook Ellen worstelt met haar geloof (gereformeerd) en familie, maar is een typisch Nederlandse polderaarster. Met gemengde gevoelens slaat zij de verrichtingen van *Ayaan* gade.

We spelen de voorstelling in 2023, zo'n veertig keer op festivals, op symposia, in buurthuizen, theaters en op andere locaties. Het stuk moet het hebben van de taal, er is weinig decor en techniek. Alle rollen worden vertolkt door actrices, ook de mannenrollen. Vijf vrouwen spelen het enerverende verhaal van deze controversiële vrouw en verdwijnen daarna met de Noorderzon, net als *Ayaan Hirsi Ali*.

In *Ayaan* wordt gespeeld door onder anderen Trudi Klever en José Kuijpers. Voor de rol van *Ayaan* denken we aan Joy Delima.

WAT DE POSTBODE ZAG (2024)

Over een eenling die het tij wilde keren

In de zomer van 2024 brengen we een musical over een postbode in Rotterdam Zuid die ten onder gaat aan te grote sociale betrokkenheid. We spelen de voorstelling 20 keer op locatie in Rotterdam. Later gaan we ermee op tournee langs de theaters.

Hoofdpersonage is een intelligente en betrokken postbode, geïnspireerd op de bestaande postbode Ahmed Abdillahi. De wijk waar hij werkt kent hij op zijn duimpje; hij weet welke mensen incasso-berichten ontvangen en achter welke deuren de grootste problemen zich afspelen.

Ahmed heeft zich ontpopt tot onbezoldigd sociaal werker die vele mensen bijstaat, waaronder Flora Baessa, een Kaapverdiaanse alleenstaande moeder. Als Flora haar huis moet verlaten, in het kader van een grondige opknappbeurt van de wijk waarbij de kansarmen het veld moeten ruimen ten faveure van de kansrijken, biedt Ahmed haar onderdak. Daarmee begint een neerwaartse spiraal waarin Ahmed alles kwijtraakt waarvan hij dacht zeker te kunnen zijn.

Wat de postbode zag zien we voor ons als een ongepolijste, energieke musical, die we spelen op een braakliggend terrein waarop gebouwd gaat worden. We betrekken studenten van Codarts en Rotterdamse muzikanten bij de voorstelling. Wij ontwikkelen de verhaallijnen en schrijven de scènes (op grond van uitgebreide research ter plekke), maar de muziek en de liedteksten worden geschreven en uitgevoerd door hen.

We brengen deze voorstelling uit in het laatste jaar van het Cultuurplan tijdens de Rotterdamse Operadagen. We zijn in gesprek met Rotterdamse podiuminstellingen, waaronder het Luxor Theater, om dit project te coproduceren.

6. CONCLUSIE

Eén van de zaken die ons sinds de oprichting van Toneelgroep Jan Vos enorm is bevallen is dat we met onze manier van toneel maken buiten onze eigen kring treden. We komen in contact met nieuwe werelden en nieuwe mensen met andere gezichtspunten en andere achtergronden. Met terugwerkende kracht lijkt de toneelwereld zoals we ons daar vroeger in bewogen verdacht veel op een reservaat.

Nadrukkelijk willen we ook de komende jaren met een open blik ons buiten onze eigen kring blijven bewegen en ons gezichtsveld vergroten. Met iedere voorstelling opnieuw.

7. PUBLIEK

Wie is ons publiek?

Om recht te doen aan de werkelijkheid belichten we in ons werk de thema's die we behandelen van meerdere kanten. Mensen met verschillende achtergrond en overtuiging kunnen zich in ons werk vinden en dat helpt bij het bereiken van een breed en divers publiek. Onze stukken hebben daardoor van zichzelf een inclusief karakter.

Doordat de thematiek van ons werk steeds verschilt, boren we bij iedere voorstelling een nieuwe groep direct betrokkenen aan. Dat zijn vaak mensen die niet gewend zijn naar een schouwburg te gaan. Met *Koning van het Grasland* trokken we veel boeren en plattelandsbewoners. *Gas* werd bezocht door Noorderlingen van alle rangen en standen. Dit schreef Henk Kuiper, programmeur van Stadsschouwburg Groningen waar we onze tournee van *Gas* beëindigden:

Twee avonden een volle schouwburg met bezoekers die niet regulier de weg naar het theater weten te vinden en die hun leven deels weerspiegeld zagen op het podium. Met aandacht voor hun zorgen en belangen, kortom een prachtige manier om als theater je plek in de samenleving te erkennen en in te vullen. En dat geldt niet alleen voor 'Gas', maar ook voor eerdere producties van Toneelgroep Jan Vos uit de voorbije jaren. Producties die telkenmale de tijdgeest weten te vangen en zaken duiden op een wijze die een breed publiek aanspreekt, waarbij dus de theaters vaak 'nieuw' publiek mogen verwelkomen.

Diversiteit/inclusiviteit

De wereld die we op het toneel tonen is mede bepalend voor het publiek dat we weten te bereiken. Tot nog toe waren die werelden sociaal divers, en dat was terug te zien in ons publiek. Etniciteit speelde in ons werk nauwelijks een rol.

Nu we ook stedelijke verhalen gaan vertellen verandert dat. En daarmee verandert de potentie om ook een cultureel meer divers publiek te betrekken. Etniciteit speelt in een aantal verhalen die we gaan vertellen een belangrijke rol. Dat geldt voor *Fortuin*, *Ayaan*, *De Punt/Bovensmilde/Den Haag* en voor *Wat de postbode zag*. Dat laatste stuk speelt zich bijvoorbeeld af in een Rotterdamse wijk op Zuid, met een zeer gemêleerde bevolking, die weerspiegeld zal worden in de cast van de voorstelling.

Daarbij is de gemiddelde leeftijd op toneel in *Wat de postbode zag* lager dan tot nu toe het geval was in onze stukken, waardoor we ook een qua leeftijd diverser publiek kunnen aanspreken.

Daarnaast houden we van voorstellingen met een cast die bestaat uit acteurs van jong tot oud, en van man tot vrouw. Tjeerd schrijft interessante vrouwenrollen, personages die er toe doen. In tegenstelling tot wat in het repertoiretoneel vaak het geval is, worden onze stukken niet enkel bevolkt door minnaresses, hoeren en moeders, maar door vrouwen van vlees en bloed, die verschil willen maken.

Kwantitatieve doelstellingen

Voorstellingen op locatie

Bij onze locatievoorstellingen behaalden we voorheen een zaalbezetting van zo'n 70% (71,4 % bij Koning van het Grasland en 75% bij GAS op locatie). We streven de komende jaren naar een vergelijkbaar percentage. Maar aangezien de capaciteit van onze locatievoorstellingen groter zal zijn, trekken we bij eenzelfde bezettingsgraad substantieel meer publiek.

We hebben inmiddels verspreid door het hele land op locatie gespeeld. Ook in het komende kunstenplan is ons werk door het hele land te zien, waarbij we per project zoeken naar speelplekken die aansluiten bij de thematiek.

Voorstellingen in de theaters

Met *Gas* reisden we voor de eerste keer langs de schouwburgen. We waren een relatief onbekende speler in het circuit. Met een gemiddelde zaalbezetting van 43% mochten we dan ook best tevreden zijn. Desalniettemin willen we een hogere bezetting, omdat dat bijdraagt aan de kwalitatieve beleving van een voorstelling. De komende jaren streven we naar een zaalbezetting van 55%.

We streven ernaar de komende jaren per project rond de 40 speelplekken aan te doen. Met ons impresariaat Kik Productions gaan we ons inzetten om een groep schouwburgen intensief te betrekken bij ons werk en samen met hen op zoek te gaan naar verbreding van ons publiek en verdieping van de publieks ervaring.

Maatschappelijke partners

We hebben in de afgelopen jaren een bijzondere werkwijze ontwikkeld, waarbij onderzoek, ontwikkeling van het stuk, de voorstelling zelf en het randprogramma een traject is waarbij we veel partijen betrekken. Het verzamelen van informatie, het opbouwen van contacten, de samenwerking met maatschappelijke organisaties en de marketing voor onze voorstellingen lopen daarbij naadloos in elkaar over.

Ook in de komende jaren zal de samenwerking met maatschappelijke partners een belangrijk onderdeel zijn om onze doelstellingen met betrekking tot samenstelling en omvang van ons publiek te kunnen waarmaken. We betrekken deze partners bij de ontwikkeling van onze projecten. Zij op hun beurt helpen ons via hun kanalen hun achterban te informeren over ons werk. Daardoor hebben we direct toegang tot mensen die misschien niet de culturele pagina's van de krant bekijken, maar die zich wel betrokken voelen bij het verhaal dat wij vertellen.

Culturele partners

Het aangaan van culturele partnerschappen is een ander belangrijk element bij het bereiken van ons publiek. Met verschillende schouwburggen werkten we de afgelopen jaren samen, zoals de Stadsschouwburg Groningen, Theater Rotterdam, De Lawei, en Parktheater Eindhoven. Deze samenwerkingen zullen we in de toekomst blijven ontwikkelen.

Andere belangrijke partners voor ons zijn het Noord Nederlands Toneel met wie we twee projecten gaan co-producen en Werkplaats Diepenheim die ons ondersteunt bij onze voorstellingen in het Oosten. In Drenthe trekken we op gebied van PR en marketing graag op met de Peergroup en hetzelfde geldt voor Pier 21 en Tryater in Friesland.

PR en marketing

Bij het voeren van onze eigen PR hebben we de volgende doelstellingen:

- 1. Nieuw publiek bereiken voor zowel onze locatievoorstellingen als de theatertournee
- 2. Huidig publiek (verdeeld over het land) behouden en aan ons binden
- 3. Naamsbekendheid van Toneelgroep Jan Vos vergroten.

1. Nieuw publiek bereiken

Om nieuw publiek te vinden zetten we de volgende middelen in:

- in samenwerking met de schouwburggen organiseren we een uitgebreid randprogramma. Rondom onze voorstelling *Gas* organiseerden we op die manier een reizende tentoonstelling over de gevolgen van 60 jaar gaswinning en een talkshow rondom de aardbevingsproblematiek. We zien mogelijkheden voor financiering vanuit de 2P regeling van het Fonds Podiumkunsten.
- we bieden verschillende organisaties op maat gemaakte informatie over de voorstelling om daarmee hun achterban van onze voorstelling op de hoogte te brengen.
- we stimuleren mond tot mond reclame: we ontwikkelen tools waarmee ons publiek makkelijk een voorstelling van Toneelgroep Jan Vos kan tippen aan vrienden/familie, zoals e-cards die eenvoudig doorgestuurd kunnen worden.
- we gebruiken storytelling voorafgaand aan de voorstelling, om het (potentiële) publiek mee te nemen in het maakproces van de voorstelling.
- we besteden extra aandacht en budget aan online campagnes, zodat we gericht ons publiek kunnen targeten.
- we produceren reclamespotjes voor de radio, waarmee we een groot landelijk bereik hebben.

2. Publiek behouden en aan ons binden

Onlangs deden we een publieksonderzoek onder onze 4.500 nieuwsbriefabonnees (met een respons van bijna 20%) Hieruit kwam naar voren dat veel respondenten meerdere voorstellingen van Toneelgroep Jan Vos hebben bezocht (30% bezocht 2 voorstellingen, ruim 20% bezocht 3 voorstellingen), de voorstellingen hoog waarderen (gemiddeld met een 9) en ook aanbevelen aan anderen. Dat bevestigt ons idee dat we een publiek aan het opbouwen zijn waarvan het de moeite loont om dat aan ons te binden.

We doen dat door:

- onze achterban regelmatig via sociale media en onze nieuwsbrief op de hoogte te houden van onze plannen.
- onze achterban uit te nodigen voor exclusieve bijeenkomsten, zoals een eerste leesvoorstelling van een nieuwe voorstelling.
- nieuwe bezoekers te verleiden zich aan te melden voor onze nieuwsbrief.
- bij onze locatievoorstellingen zelf de kaartverkoop te organiseren, waardoor we ons adresbestand uitbreiden en meer inzicht krijgen in ons publiek.
- de impact van onze voorstelling te vergroten door context te bieden voorafgaand aan de voorstelling, zoals het aanbieden van een podcast als inleiding voor onderweg. Of door het uitdelen van aansprekende en informatieve programmaboekjes, met interessante achtergrondinformatie.
- als ensemble dichtbij en benaderbaar te zijn, voor en na de voorstelling. Dat doen we door een persoonlijke ontvangst in de zaal met een openingspraatje, door acteurs in te zetten om kaartjes te scheuren, de bar te draaien na de voorstelling (op locatie) of tekstboekjes te verkopen. Ook in het randprogramma zijn we als makers actief aanwezig en makkelijk aanspreekbaar.

3. Vergroten van de naamsbekendheid en herkenbaarheid van Toneelgroep Jan Vos

Dat doen we door:

- het creëren van een herkenbare huisstijl.
- de nadruk leggen op waar Toneelgroep Jan Vos voor staat, wat de voorstellingen kenmerkt en wie de vaste makers en acteurs zijn die het gezicht van Jan Vos bepalen.
- online campagnes inzetten om het merk Toneelgroep Jan Vos te laden
- het opzetten van samenwerkingen met regionale en landelijke media

8. ORGANISATIE

Opbouw organisatie

Toneelgroep Jan Vos begon als een nomadisch clubje zonder kantoor en met een minimum aan vaste medewerkers. Lang vonden we het avontuurlijk om te vergaderen in weg-restaurants en stationsrestaurants. Maar de afgelopen jaren merkten we dat dit veel extra onrust veroorzaakte, zeker gedurende tournees door het land.

Sinds de zomer van 2019 hebben we een kantoor in Rotterdam waar de artistieke beraadslagingen plaatsvinden. Daarnaast huren we een vaste plek in het midden van het land van waaruit de producties worden georganiseerd. En we hebben een opslag op een verlaten kazerneterrein in Drenthe.

Met onze organisatie bewandelen we eenzelfde soort weg. Van los-vast verbanden met mensen die per project voor ons aan het werk gingen, naar reguliere krachten met wie we kunnen doorbouwen aan de organisatie.

Het VSB-fonds ondersteunt ons in 2019 en 2020 met een substantiële subsidie voor de professionalisering van onze organisatie. Daarmee financieren we onder andere onze kantoorruimte en een assistent voor onze zakelijk leider. Daarbij hebben we budget om op een meer structurele basis PR en marketing te voeren.

In het komende kunstenplan gaan we de functies van productie leider en PR medewerker uitbreiden, om continuïteit binnen de organisatie te vergroten en de druk op het kantoor en de productiemensen te verkleinen.

Bestuur en RvT

Zakelijk leider Judith Huizing en artistiek leiders Jeroen van den Berg en Tjeerd Bischoff vormen de directie van Toneelgroep Jan Vos. De RVT bestaat momenteel uit Oene de Haan en Christiaan Montanus. Zij vertrekken in de komende twee jaren. We zijn in gesprek met Margriet Brandsma, (journalist) Pauline Beran (jurist) en Peter Swinkels (voormalig schouwburgdirecteur) om in onze RVT zitting te nemen.

PUBLIEKSREACTIES EN PERS-QUOTES KONING VAN HET GRASLAND

---

*Geachte heer Vos,
Gisterenavond heb ik de voorstelling Koning van het grasland mogen bijwonen in Bedum. Geboren in Delft en daarna in in andere steden gewoond is mijn kennis van het boerenleven gering (wel uit de krant) en door uw voorstelling heb ik een andere kijk op het boerenleven gekregen. De toneelspelers zijn toppers en heb ademloos naar hen geluisterd en gekeken.
Ik wens uw toneelgroep ook voor de toekomst veel succes.*

*Met vriendelijke groet,
Joke van Velthove*

“Koning van het Grasland is een inspirerende voorstelling waarin de poëzie en de toneelkunst een wapen bieden tegen onverschilligheid en onwetendheid door regel-fetisjisme.”

Friesch Dagblad

*Na het uitstekende Mansholt thema, heb ik in Zee-
wolde de “Koning van het Grasland” meebeleeft.
Het is mooi, aangrijpend stuk ,waar veel mensen
met Hart en bewustzijn voor “Natuur, Landbouw
en Voedsel” beleven.*

“De voorstelling trekt de toeschouwer met minimale middelen het verhaal in en voorziet in een lach en een traan. Het gelaagde script steekt vernuftig in elkaar en weet zonder een mening op te leggen uit te nodigen tot discussie over dit zeer actuele onderwerp”

Leeuwarder Courant

*Beste mensen van Jan Vos,
Ik vond het geweldig. Zat anderhalf uur gefascineerd op het puntje van mijn harde bankje.
De prachtige tent op die plek met dat uitzicht,
de spannende dialogen, het doorleefde spel.
Dacht dat ik niet van geëngageerd toneel hield,
ben bekeerd.*

*Bedankt,
Jeanneke Deelman*

Aan allen die bij de voorstelling betrokken zijn: bravo!

*In Anderen hebben jullie me een magnifieke middag bezorgd.
Ik vind het moeilijk om in een paar woorden te vatten wat ik er aan beleefd heb, maar zal het proberen.*

In de eerste plaats was daar het hoge gehalte van het spel van de acteurs. IN de tweede plaats heb ik bewondering voor de tekst: goeie opbouw, mooi taalgebruik. In de derde plaats is de harmonie tussen het landschap en het gebeuren op de scene geweldig.

Daarnaast heeft het stuk mijn oordeel verhelderd wat betreft de tragische invloed van de bio-industrie op het leven van de boer, die zich daarin mee heeft laten slepen.

Dank. Ettie

PUBLIEKSREACTIES EN PERS-QUOTES GAS

---

*Gisteravond in Figi naar de voorstelling GAS geweest.
Een fantastische uitvoering, ik wist van te voren niet goed wat ik kon verwachten. Ondanks dat het een lange voorstelling was vloog de tijd om, een verrassend einde.
En ik kan nu me nu ook goed de frustratie van de Groningers voorstellen als er een "huizendokter" komt, die overal probeert onderuit te komen. We zijn met 5 vrouwen geweest en waren alle 5 erg blij dat we geweest zijn.*

Groeten namens alle 5
Maaïke van der Werff, Kamue

Regelmatig spat de herkenning in klaterende lachsalvo's van de tribune ****

Trouw

*Hallo Luitjes.
Afgelopen vrijdagavond de voorstelling 'Gas' bezocht, van uit de krant en andere media regelmatig op de hoogte gehouden met betrekking tot de problematiek van aardbevingen, maar in de voorstelling pas begrepen wat de impact is in de groningse samenleving. Bedankt hiervoor en geweldig weergegeven, heb nog vele uren nadien hiermee bezig geweest.*

groeten Oene Bijker.

Gas is een schokkend meesterwerk *****

Theaterkrant

Ook voor niet-Groningers is gas een aanrader.

Volkskrant

*Ik vond het een prachtige voorstelling, Mirjam!
Tekst, decor, opbouw van spanning in elk deel, en het verhaal natuurlijk. Indrukwekkend. Zo mooi dat het hotel er hetzelfde uit blijft zien (op wat hedendaags meubilair na) net als Bette als rots in de branding, die blijft dromen van verre oorden op blote voeten.
Geweldig!*

Groeten, Ellen

Gas is groots theater over nationale tragedie *****

NRC

In fraaie dialogen worden de diverse wereldbeelden soms schrijnend duidelijk tegenover elkaar gesteld...

Knap ook hoe GAS absoluut geen simpel pamflet is geworden, maar een actuele en urgente voorstelling voor iedereen.

AD

*Beste toneelgroep Jan Vos,
Heel erg bedankt voor het schitterende toneelstuk dat wij gisteren gezien hebben in Emmeloord. Het was een op alle fronten geslaagd toneelstuk, zo mooi gespeeld en ook prachtig van opzet, met de drie fases in de familiegeschiedenis en in de gevolgen van de gaswinning. Hoewel het een heel zwaar onderwerp is, zat er ook veel lichtheid in.*

Ik heb een paar jaar geleden het boek De Gaskolonie gelezen, maar nu was er ook nieuwere informatie.

*Ik heb me ingeschreven voor de nieuwsbrief, want ik wil graag op de hoogte blijven van het programma van de toneelgroep Jan Vos.
Ik wens jullie veel succes.*

*Met vriendelijke groet,
Maaïke Doets*